

**PRAKTIJKEXAMEN
'MANUELE LYMFEDRAINAGE GEZICHT'**

Versie voor de examenkandidaat

**Specialisatie
Juli 2022**

© Copyright 2022 KWC-uv

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld mag, zonder schriftelijke toestemming van het KWC-uv, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking

Voorbehoud aansprakelijkheid

Aan deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor eventuele (druk) fouten en onvolledigheden aanvaard KWC-uv geen aansprakelijkheid. Voor verbeteringen van de opgenomen gegevens houdt KWC-uv zich gaarne aanbevolen.

PRAKTIJKEXAMEN 'MANUELE LYMFEDRAINAGE GEZICHT'

Inleiding

Bij het kwaliteitscentrum Uiterlijke Verzorging kunnen kunt u examen doen voor de specialisatie Manuele Lymfedrainage gezicht. Dit examen bestaat uit een theorie- en een praktijkexamen*. Het behalen van beide examens geven u recht op het diploma voor de specialisatie Manuele Lymfedrainage gezicht.

In dit document wordt het praktijkexamen voor de specialisatie Manuele Lymfedrainage gezicht beschreven. U vindt een korte beschrijving van de werkwijze, de opdracht die u kunt verwachten en hoe de beoordeling plaatsvindt. Ook is het format voor het analyse- en behandelplan toegevoegd. Tot slot vindt u in de bijlagen, ter informatie, de formulieren die bij de beoordeling worden gebruikt.

Voetnoot:

*Het maakt niet uit in welke volgorde de examens worden afgenomen. U kan ook praktijkexamen doen als het theorie-examen nog niet is afgenomen. Het is wel van belang dat u tijdens het praktijkexamen op de hoogte bent van de onderliggende theorie en deze kunt toepassen.

Werkwijze

Het praktijkexamen

Het praktijkexamen is een toets in een realistische (authentieke) context, waarmee wordt vastgesteld of u de eindexameneisen in voldoende mate beheerst en geïntegreerd weet toe te passen. U slaagt voor het praktijkexamen als u aan alle cruciale beoordelingscriteria heeft voldaan. Met behulp van het praktijkexamen worden niet alleen resultaten beoordeeld, maar ook de gevolgde aanpak (proces) en uw beroepshouding.

Assessoren

Bij het praktijkexamen zijn twee assessoren uit de branche aanwezig uit de assessorenpool van het KWC-uv. Zij zijn verantwoordelijk voor de beoordeling van het praktijkexamen. Vanuit hun inhoudelijke professionaliteit zorgen zij voor een adequate beoordeling van de kandidaten die praktijkexamen doen.

Medewerker KWC-uv

Daarnaast is er een medewerker van het KWC-uv aanwezig die zorgt voor de organisatie van het examen en het oplossen van eventuele problemen en/ of calamiteiten in het proces. De medewerker KWC-uv ontvangt u, schrijft u in en begeleidt u op het juiste tijdstip naar de examenruimte.

Als er eventuele vragen of problemen van organisatorische aard zijn, zorgt de medewerker KWC-uv voor een adequate oplossing zodat het examen volgens procedure doorgang kan vinden.

Tijdsduur en groepsgrootte

Er worden per dag maximaal vier groepen van vijf á zes examenkandidaten tijdens het praktijkexamen geëxamineerd.

Het praktijkexamen duurt in totaal maximaal 80 minuten:

- **5 minuten** voor het **wisselen van modellen**. In deze tijd leggen de kandidaten hun materiaal klaar.
- **60 minuten** voor het **uitvoeren van de examenopdracht (behandeling)** door de kandidaten:
 - o Voorbereiden van de behandeling:
 - installeren van de cliënt
 - opstellen van een analyse- en behandelplan
 - uitvoeren voorbehandeling (reinigen en ontvetten decolleté, hals, gezicht)
 - o Uitvoeren van de behandeling:
 - uitvoeren van de manuele lymfedrainage
 - o Afronden van de behandeling:
 - informeren en adviseren over (thuis)verzorging
- **15 minuten** voor de **afronding** van het examen: de assessoren stellen per kandidaat een eindbeoordeling op en delen de uitslag geslaagd/niet geslaagd per kandidaat mee. Bij een onvoldoende geven de assessoren feedback op de eindbeoordeling.

Praktische gang van zaken

Ontvangst

U wordt ontvangen en ingeschreven door de medewerker KWC-uv. U legitimeert uzelf met een geldig legitimatiebewijs (bijv. paspoort of rijbewijs) en krijgt een examenummer toegewezen. De medewerker KWC-uv begeleidt u op het juiste tijdstip naar de examenruimte. Daar krijgt u verdere informatie over de gang van zaken tijdens het examen.

Wisselen modellen

Elke examenkandidaat zorgt voor een (eigen) model voor het praktijkexamen. Voorafgaand aan de uitvoering van de examenopdracht worden de modellen onderling gewisseld. De wijze waarop gewisseld wordt, bepalen de assessoren voorafgaand aan het examen. Indien nodig kunnen beide assessoren besluiten dat een kandidaat op het eigen model de behandeling moet uitvoeren (bijvoorbeeld in geval van een zeer moeilijke huid). De overige modellen wisselen dan wel.

Uitvoeren van de examenopdracht (de behandeling)

Tijdens elk praktijkexamen van 80 minuten doen 5 á 6 kandidaten tegelijkertijd examen in één ruimte (lees: salon), ieder met een toegewezen model. U voert een manuele lymfedrainage uit volgens de examenopdracht, waarbij u de verschillende werkzaamheden zelfstandig uitvoert. Alle werkzaamheden worden tijdens het examen beoordeeld door twee assessoren die onafhankelijk van elkaar beoordelen. Hierbij maken de assessoren gebruik van beoordelingsformulieren. Als er tijdens het examen een kritische situatie (gevaar) ontstaat, zodat de (huid van de) cliënt teveel/onnodig wordt beschadigd, dan hebben de assessoren de mogelijkheid om in te grijpen tijdens het examen. Na een ingreep van de assessoren kunt u niet verder werken en dient de uitvoering van het examen te worden beëindigd.

Vragen voor en na uitvoering van de examenopdracht

Voor en na uitvoering van de massagebehandeling kunnen de assessoren vragen aan u stellen ter verduidelijking van de keuzes die u maakt. Hierbij kunt u bijvoorbeeld vragen verwachten over uw analyse, de keuzes die u in het behandelplan hebt gemaakt of over het advies dat u de cliënt hebt gegeven. Het zijn geen vragen over de theorie, maar over de praktische uitvoering. Het doel is dat u moet kunnen uitleggen wat u doet, welke werkwijze en/of producten u hanteert en waarom. Zo krijgen de assessoren een compleet beeld van uw werkwijze en kunnen zij de beoordeling zo zuiver mogelijk maken. Wees er dus op voorbereid dat u vragen kunt verwachten voorafgaand aan of na afloop van de examenopdracht! Het is niet wenselijk om tijdens de massagebehandeling vragen te stellen aangezien dit storend kan werken op het massageproces en de concentratie van de kandidaat.

Het kan ook voorkomen dat de assessoren tijdens de examenopdracht weinig tot geen vragen stellen. U hoeft zich dan geen zorgen te maken. Dan is alles duidelijk en kunnen zij aan de hand van wat u heeft laten zien tijdens de opdracht een beoordeling geven.

Beoordelen tijdens het praktijkexamen

Tijdens de examenopdracht maken de assessoren, onafhankelijk van elkaar, een beoordeling en noteren deze beoordeling op de daarvoor bestemde beoordelingsformulieren. Deze individuele beoordeling vindt altijd plaats tijdens het examen. Praktisch gezien zal dit aan het einde van de examenopdracht zijn, zodat de assessoren voldoende informatie hebben verzameld om de beoordeling adequaat te kunnen maken.

Eindbeoordeling

Vervolgens bespreken de assessoren de individuele beoordelingen met elkaar en maken zij gezamenlijk een eindbeoordeling op het formulier 'eindbeoordeling'. U kunt tijdens deze bespreking even bijkomen van het examen en wachten totdat de assessoren u uitnodigen voor het meedelen van de einduitslag.

Mondelinge toelichting op de eindbeoordeling

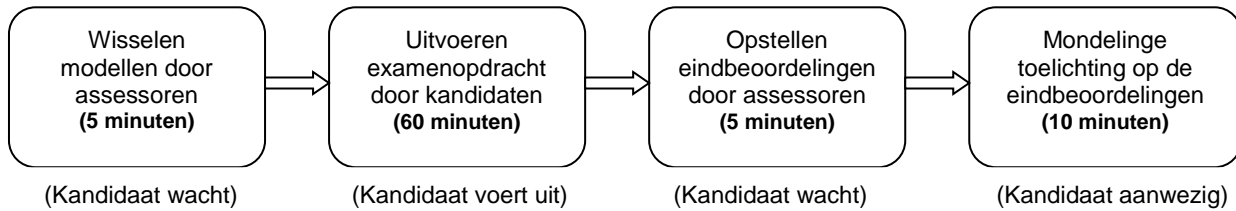
Als de assessoren de eindbeoordeling per kandidaat hebben gemaakt, krijgt u de uitslag 'wel/niet geslaagd' meegedeeld. Bij een 'onvoldoende' beoordeling lichten de assessoren de eindbeoordeling kort toe. Dit gesprek zal per kandidaat ongeveer 2 minuten duren. De eindbeoordeling staat voorafgaand aan het feedbackgesprek **vast**. Een beoordeling 'geslaagd' kan **niet** wijzigen in 'niet geslaagd', evenals een beoordeling 'niet geslaagd' tijdens dit gesprek **niet** kan wijzigen in 'geslaagd'. Het eindcijfer staat ook vast. Er is **geen** ruimte/tijd voor discussie. Als u het niet eens bent met de uitslag kunt u eventueel bezwaar maken volgens de klachtenprocedure.

Het is niet de bedoeling dat de assessoren tijdens het toelichten van de eindbeoordeling vragen stellen over het vertoonde gedrag. Hiervoor is tijdens het praktijkexamen gelegenheid geweest. Tevens is het ook niet de bedoeling dat u tijdens het gesprek een toelichting geeft op het vertoonde gedrag, tenzij de assessoren daar echt specifiek naar vragen. Bijvoorbeeld in een uitzonderingssituatie, als de assessoren een gedeelde mening hebben en hierover nog opheldering aan u willen vragen.

Afronding

U krijgt de uitslag ook schriftelijk meegedeeld, binnen twee weken na de praktijkexamenperiode. Als u bent geslaagd, wordt tevens het diploma toegestuurd. Als u niet bent geslaagd, kunt u herexamen doen tijdens de volgende examenperiode. Voor praktische informatie kunt u terecht bij de medewerker KWC-uv.

De werkwijze:

Beschikbare examenmiddelen

Tijdens het praktijkexamen wordt gewerkt met benodigde materialen.

Het KWC verzorgt:

- format analyse- en behandelplan
- pedaalemmer
- deken om het model toe te dekken

De kandidaat verzorgt zelf:

- producten
- handdoeken/ stoelhoes
- werkkleding

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden uitvoering

Voor het praktijkexamen gelden de volgende randvoorwaarden ten aanzien van de uitvoering:

- I. De examenkandidaat dient alle geoperationaliseerde grepen in beschreven gebiedsvolgorde uit te voeren;
- II. Bij de uitvoering van de manuele lymfedrainage wordt ervan uitgegaan dat de examenkandidaat de eisen van het Praktijkexamen Schoonheidsverzorging beheerst;
- III. De examenkandidaat dient te handelen volgens de algemene hygiëne van de Code van de Schoonheidsspecialist;
- IV. Bij het praktijkexamen is per examenkandidaat één te behandelen model aanwezig;
- V. De kandidaat en het model dienen beide over de fysieke mogelijkheden voor de uit te voeren handelingen te beschikken;
- VI. Het model dient te voldoen aan de volgende specifieke voorwaarden:
 - a. Het model draagt geen sieraden en zichtbare piercings tijdens het examen;
 - b. Het model spreekt Nederlands;
 - c. Bij het model zijn geen contra-indicaties aanwezig;
 - d. Het model heeft op het te behandelen gebied geen cosmetisch (chirurgische) ingreep ondergaan 2 maanden of korter voor examendatum;
 - e. Het model dient bereid te zijn de opgedragen behandeling te ondergaan;
 - f. Wanneer het model jonger dan 16 jaar is, dient het model een toestemmingsformulier van een ouder/verzorger te overleggen;
- VII. Een examenkandidaat die of een model dat te laat komt, kan niet meer deelnemen aan het praktijkexamen.

De examenopdracht

Hieronder volgt de examenopdracht die u gaat uitvoeren.

Wat gaat u doen?

In dit praktijkexamen gaat u bij een cliënt een manuele lymfedrainage uitvoeren. U voert de behandeling uit alsof u in de salon werkt. Uw 'cliënt' behandelt u ook als cliënt. De behandeling voert u efficiënt, volgens het behandelplan en binnen de gestelde tijd (60 minuten) uit.

Er wordt van u verwacht dat u het praktijkexamen geheel zelfstandig uitvoert. Wanneer er zich problemen voordoen, lost u die zelf op een professionele manier op.

Welke stappen doorloopt u?

In het kort doorloopt u de volgende stappen tijdens de uitvoering van de opdracht:

Stap 1 Voorbereiden van de behandeling

U ontvangt en installeert de cliënt door deze in lighouding te ondersteunen zodat deze zich optimaal kan ontspannen. U stelt de cliënt op haar/zijn gemak.

U voert de analyse uit en voert het diagnose- en adviesgesprek. Hierin informeert u de cliënt over de mogelijkheden en onmogelijkheden. U stelt de prioriteiten in de behandeling vast en verwerkt dit in een behandelplan.

U geeft in begrijpelijke taal uitleg over het behandelplan en geeft een prognose van de behandelduur. .

Stap 2 Uitvoeren van de behandeling

Voor aanvang van de behandeling vertelt u de cliënt wat u gaat doen. U hanteert vervolgens de juiste opbouw, volgorde en uitvoering van de massage. Hierbij past u de juiste techniek toe en houdt u rekening met de omvang van ieder gebied, plaatsbepaling, druk, tempo, ritme en contact met het weefsel.

Tijdens de massage werkt u op basis van het door u ingevulde behandelplan, gaat u efficiënt om met de tijd en middelen en blijft u rustig onder druk. U stelt uw cliënt centraal en reageert oplossingsgericht op wensen, klachten en vragen van de cliënt. U bewaakt de kwaliteit van het proces en resultaat van uw werk voortdurend en werkt veilig en hygiënisch. U herkent risicovolle situaties en neemt adequate maatregelen om complicaties te voorkomen.

U sluit de behandeling af door de bij de methode passende nabehandeling toe te passen.

Stap 3: Afronden van de behandeling

Na afloop evalueert u de behandeling en stelt zo nodig ook het behandelplan bij. U geeft de cliënt adviezen voor thuisverzorging. U helpt de cliënt uit de behandelstoel en neemt afscheid. U maakt de werkplek in orde voor de behandeling van de volgende cliënt.

Als u met alles klaar bent, levert u uw analyse- en behandelplan in bij één van de assessoren.

De beoordeling

De resultaten van uw examenopdracht worden eerst door beide assessoren apart beoordeeld, tijdens het examenmoment. Als de examenopdracht is voltooid, overleggen beide assessoren over hun individuele beoordelingen. Op basis van de twee individuele beoordelingen maken de assessoren samen één eindbeoordeling.

Beoordelingsformulieren

Bij het beoordelen van het praktijkexamen maken de assessoren gebruik van beoordelingsformulieren. Voor de individuele beoordeling tijdens het praktijkexamen gebruiken de assessoren het 'beoordelingsformulier tijdens praktijkexamen'. Op dit formulier wordt per onderdeel aangegeven of u hieraan voldoet tijdens het praktijkexamen.

Na afloop van de examenopdracht vullen de twee assessoren één eindbeoordeling per examenkandidaat in (zie bijlage). Voor onderdelen die niet in orde waren, vullen de assessoren een korte onderbouwing in op het bijbehorende beoordelingsprotocol. Na afloop van het examen worden de formulieren gearchiveerd door de medewerker KWC-uv.

De beoordelingssystematiek

Op het beoordelingsformulier staat beschreven welke onderdelen worden beoordeeld. Deze onderdelen zijn gebaseerd op de meest recente 'Exameneisen Manuele lymfedrainage gezicht en lichaam', deel II: Praktische vaardigheden en deel III: Attitude/beroepshouding', vastgesteld door het bestuur van ANBOS. In deze exameneisen zijn de onderdelen concreet uitgewerkt. Zij vormen het uitgangspunt voor een goede inhoudelijke beoordeling.

Voor elk onderdeel wordt een beoordeling gegeven. Wanneer wordt voldaan aan het onderdeel wordt een 'V' genoteerd. Wordt er niet voldaan aan het onderdeel wordt een 'O' genoteerd.

Sommige onderdelen zijn 'cruciaal' voor het behalen van het examen. Deze cruciale onderdelen zijn op het beoordelingsformulier met een '*' aangemerkt en moeten in ieder geval voldoende zijn, anders wordt het praktijkexamen als onvoldoende beoordeeld.

- Om een voldoende te behalen, dient aan alle cruciale beoordelingscriteria te worden voldaan, dus met een 'V' te worden aangemerkt. Voldoende betekent 'minimaal voldoende voor een beginnend beroepsbeoefenaar'.
- Een werkproces is goed wanneer aan alle cruciale beoordelingscriteria van dat werkproces foutloos en/of uitmuntend zijn uitgevoerd en ook de andere beoordelingscriteria voldoende zijn.
- Een werkproces is onvoldoende wanneer niet aan de cruciale beoordelingscriteria is voldaan.

De uitvoering van de praktijkopdrachten worden door twee assessoren onafhankelijk van elkaar beoordeeld aan de hand van een voorbedrukt beoordelingsformulier. Na afloop van het examen komen de beide assessoren tot een gezamenlijke beoordeling en noteren deze op het eindbeoordelingsformulier. De eindbeoordeling van het praktijkexamen wordt uitgedrukt in:

- 'onvoldoende'
- 'voldoende'. of
- 'goed'.

De eindbeoordeling dient 'voldoende' of 'goed' te zijn om te slagen voor het examen.

naam examenkandidaat:	
examenummer:	
datum examen en examenbegintijd:	

ANALYSE

Gegevens cliënt

naam cliënt:	
adres, postcode, woonplaats:	
geboortedatum:	

Relevante informatie t.b.v. behandeling (beroep, medicatie, onder behandeling van arts, ziektebeelden etc.)

--

Omschrijving huid van het te behandelen gebied

Huidproblemen:

- acne
- verwijde bloedvaten/teleangiëctasieën
- rosacea
- eczeem
- allergie
- oedeem
- rimpel/huidverslapping
- verstoorde doorbloeding
- erytheem
- gevoelige huid
- hematoom
- litteken(s)

Toelichting op de behandeling/kuur (frequentie, duur, kostenindicatie)

... keer per week. De kuur bestaat uit ... behandelingen.

Kostenindicatie Per uur:

Totaal:

BEHANDELPLAN
(wat je gaat doen)

Voorbehandeling
Behandeling
Nabehandeling, adviezen en toelichting op effecten van behandeling

EINDBEOORDELING

Praktijkexamen 'Manuele lymfedrainage gezicht'

Gegevens examenkandidaat	
Naam examenkandidaat:	
Nummer examenkandidaat:	
Datum:	

GEEN EXAMEN AFGELEGD OMDAT: Kandidaat niet aanwezig Model voldoet niet aan de voorwaarden

BEOORDELING PER ONDERDEEL

cruciaal	Vorbereiden van de behandeling	O - V - G
	1. Installeren cliënt	
	2. Uitvoeren analyse en opstellen behandelplan (incl. intake)	
	3. Voorbehandeling	
	Uitvoeren van de behandeling	
*	4. Opbouw <i>Er moeten 2 subonderdelen voldoende zijn om voor het onderdeel opbouw een voldoende te behalen.</i>	Ledigen halsgebied
		Systeem
		Overgang
		Omvang
*	5. Beweging	Richting
		Ritme
*	6. Druk	Variatie
		Effectiviteit
		Tempo
		Contact
*	7. Handhouding	
*	8. Pompbeweging	
	Afronden van de behandeling	
	9. Informeren en adviseren over verzorging na de behandeling	

*De kandidaat is geslaagd als minimaal aan alle cruciale onderdelen van dit examen is voldaan en *er moeten van de onderdelen 4, 7 en 8 ten minste twee onderdelen voldoende beoordeeld zijn.

BEOORDELING PRAKTIJKEXAMEN

Eindbeoordeling praktijkexamen
Uitslag praktijkexamen 'Manuele Lymfedrainage gezicht'	WEL / NIET* geslaagd

*Doorhalen wat niet van toepassing is

ONDERTEKENING ASSESSOREN

Assessor:
naam:
datum en plaats:
handtekening:

Assessor:
naam:
datum en plaats:
handtekening:

INFORMATIE VOOR DE CLIËNT

Praktijkexamen 'Manuele lymfedrainage gezicht'

Geachte cliënt,

U heeft aangegeven dat u als cliënt wil fungeren tijdens het praktijkexamen 'Manuele Lymfedrainage gezicht'.

Om aan dit praktijkexamen deel te nemen:

- Voldoet u aan de eisen die worden gesteld aan een cliënt voor het praktijkexamen 'Manuele lymfedrainage gezicht' (dit is de verantwoordelijkheid van de examenkandidaat);
- Spreekt en begrijpt u de Nederlandse taal.

Indien u jonger bent dan 16 jaar, dient u bijgaand toestemmingsformulier in te vullen en te laten ondertekenen door een van uw ouders/verzorgers.

Als u twijfelt over een van bovenstaande zaken, bespreek dit dan met de examenkandidaat die u benaderd heeft.

Voordat het praktijkexamen van start gaat, worden bij alle cliënten gecontroleerd of zij voldoen aan de gestelde eisen voor een cliënt van het praktijkexamen 'Manuele lymfedrainage gezicht'. Als u hieraan niet voldoet, kunt u niet deelnemen als model aan dit examen.

Tijdens het praktijkexamen wordt u als cliënt behandeld, net zoals dat in de schoonheidssalon gebeurt. U wordt dus uitgenodigd om zich echt als cliënt van de schoonheidsspecialist te gedragen.

U wordt mogelijk behandeld door een andere examenkandidaat dan degene door wie u benaderd bent om deel te nemen aan het praktijkexamen.

Waarschijnlijk zal de examenkandidaat wat nerveus zijn tijdens het examen. U helpt de examenkandidaat het best door uzelf te zijn en de relatie schoonheidsspecialist/cliënt aan te houden.

U hoort van de examenkandidaat hoe laat u verwacht wordt.

Ten slotte willen wij u hartelijk danken voor uw deelname als cliënt aan het examen.

Met vriendelijke groet,
De examencommissie.

TOESTEMMINGSFORMULIER CLIËNT
Praktijkexamen 'Manuele lymfedrainage gezicht'

Ondergetekende, (naam cliënt).....
verklaart hierbij het volgende:

- Ik heb weloverwogen en uit vrije wil besloten om de manuele lymfedrainage te ondergaan.
- Ik ben voor en tijdens de behandeling niet onder invloed van alcohol of drugs.
- Ik ben geïnformeerd over de risico's die kunnen ontstaan als gevolg van de behandeling.
- Ik heb op dit moment geen verkleuringen, zwellingen, bulten of enige andere vorm van irritatie op mijn lichaam en beschouw mezelf gezond genoeg om de behandeling te laten uitvoeren.
- Ik ben op dit moment niet zwanger.

Ik lijd wel/niet aan enige vorm van:

- hemofilie wel/niet
- chronische huidziekte wel/niet
- contactallergie wel/niet
- diabetes wel/niet
- immuunstoornis wel/niet
- hart- en vaatafwijkingen wel/niet
- lage/hoge bloeddruk wel/niet
- schildklierafwijking wel/niet

Naam:	
Adres:	
Woonplaats:	
Geboortedatum:	
Handtekening:	

Indien u jonger bent dan 16 jaar, is de handtekening van een wettige vertegenwoordiger (ouder/verzorger) verplicht.

Naam wettige vertegenwoordiger:	
Handtekening wettige vertegenwoordiger:	
Datum:	

Lymfedrainage gezicht

1. Voer parallelstrijkingen uit over kin, bovenlip, neus, wang en voorhoofd richting profundus.
2. Voer staande cirkels uit in de mondbodem vanaf de kin naar de kaakhoek
3. Voer staande cirkels uit op de kin tot aan de kaakhoek op 3 plaatsen
4. Voer staande cirkels uit boven de bovenlip, naast de mondhoek en op de kaakhoek.
Daarna vanaf profundus via hals midden naar de terminus
5. Voer staande cirkels uit met de middelvinger op de punt van de neus, het midden van de neus en de basis van de neus.
Behandel op deze manier de hele neus in 3 trajecten. Van boven naast de neusvleugels afdraineren op 2 of 3 plaatsen met 1 of 2 vingers
6. Lange reis: voer staande cirkels uit te beginnen onder de ogen, tot aan de kaakrand op 3 plaatsen en de kin; vervolgens via de mondbodem naar profundus en terminus.
7. Ogen
 - a. Binnenhoek op 3 plaatsen (mediaal) met spiraalbeweging De afvoerrichting is naar de kaakrand (!)
 - b. Op 2 posities tegen de bovenrand van de oogkas
Afvoer naar lateraal = parotisgebied
 - c. Voer staande cirkels uit op de wenkbrauw met 2 vingers, op 2 plaatsen
Afvoer naar parotisgebied
 - d. Buitenhoek met 1 vinger
Afvoer naar parotisgebied
 - e. Onder de ogen: 3 posities met 1 vinger, tot *halverwege* onder het oog!
Afvoer naar parotisgebied
8. Oogbol op 2 plaatsen: midden en lateraal met middelvinger
Afvoer naar parotisgebied
9. Afsluiten ogen: duimen in ooghoeken plaatsen en met de duimen en duimmuizen afrollen.
Eindig op de slapen.
10. Voer staande cirkels uit op glabella: met middelvinger (hand-op-hand) afvoer naar rechts lateraal en naar links lateraal.
Voer daarna met beide middelvingers staande cirkels uit tussen de wenkbrauwen direct naast de glabella
Beide grepen draineren richting parotisgebied
11. Staande cirkels met vlakke vingers (3) op het voorhoofd; naar de slapen afdraineren (= richting parotis)
Twee banen: 1e boven de wenkbrauwen.
2e in de haargrens.
12. Voer staande cirkels uit van de slapen naar profundus (2 plaatsen)
13. Draineer profundus, daarna via hals midden naar terminus.
Doe dit 20x (4x5) op de profundus!
14. Strijkingen
 - a. 3x met de duimmuizen over voorhoofd strijken
 - b. idem tot de slapen, dan de hand kwart slag draaien, de duimen onder de ogen aanzetten en over de wangen wegstrijken richting kaakrand
 - c. beide handen op het gelaat leggen, boven openen, onder openen en zijwaarts wegstrijken richting profundus ("gordijntje").

Kleine afwijkingen zijn uiteraard altijd mogelijk, mits aan de algemene criteria uit de operationalisaties voldaan wordt.

Volgorde behandeling Manuele lymfedrainage

Lymfedrainage hals

1. Voer 5 duimmuiseffleurages uit vanaf borstbeen tot aan de schouder top.
2. Draineer de halslymfknopen met staande cirkels van de profundus via hals midden naar de terminus.
Maak steeds 5 cirkels op één plaats.
3. Behandel het achterhoofd via linea nuchae en occiput, met staande cirkels beginnend aan het achterhoofd, via de nek naar de terminus.
4. Voer staande cirkels uit onder de kin (mond bodem) richting de kaakhoek, vervolgens via profundus naar terminus.
5. Vorkgreep: voer staande cirkels uit met de wijsvinger op de parotis en de andere vingers achter het oor.
Daarna profundus tot terminus.
6. Voer staande cirkels uit op de schouder toppen, trapeziusrand op twee plaatsen en acromion,
Behandel daarna de terminus.
7. Uitpompen van het decolleté links en rechts naast het borstbeen en daarna 1x op het borstbeen.
Vervolgens op 2 plaatsen de halterlijn uitpompen en eindigen in de terminus.
8. Maak 1x een afsluitende strijking vanaf het borstbeen tot aan de schouder top.

Kleine afwijkingen zijn uiteraard altijd mogelijk, mits aan de algemene criteria uit de operationalisaties voldaan wordt.